

УДК 82-84+81'282Герман К.Ф.

ПАМ'ЯТІ ПРОФЕСОРА КОСТЯНТИНА ФЕДОРОВИЧА ГЕРМАНА

Великої невідшкодовної втрати зазнала філологічна наука, освітня й культурна громадськість України — 8 квітня 2011 року на 83 році життя покинув цей світ відомий мовознавець, патріарх української діалектології, талановитий педагог доктор філологічних наук, професор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича Костянтин Федорович Герман.

Майбутній мовознавець народився 15 червня 1928 року на Гуцульщині, в карпатському селі Розтоки Путильського району Чернівецької області, в селянській родині. Від своїх батьків він перейняв працьовитість, цілеспрямованість у досягненні мети, що вже

виявилось в дитинстві. Адже навчатися спершу довелося румунською мовою (оволодів досконало й широко використовував упродовж усього наукового життя), згодом — українською: здобувши фах народного художника-різьбяря (у 1947-1951 рр. навчався у Вижницькому училищі прикладного мистецтва; навчання закінчив з відзнакою, залишивши у музеї училища свою дипломну роботу — різблену таріль), а невдовзі — на філологічному факультеті Чернівецького університету, який закінчив 1957 р. Професори О.Н. Савченко та І. Г. Чередниченко прищепили студентові Костянтинові Герману любов до народної мови, до записування говірок та фольклорних текстів. По завершенні університетських студій, учителюючи в школах Буковини, він не полишив призибування діалектного матеріалу. Тому з переходом у 1962 р. на

роботу до університету йому легко було відновити діалектологічні студії, поринувши у стихію буковинських говірок. Ця праця принесла йому в 1968 р. перший відчутний результат — захист під керівництвом І.Г. Чередниченка кандидатської дисертації **„Складне речення в буковинських говірках”**. Цінність зафіксованого дослідником матеріалу та глибина його інтерпретації забезпечили вже першим його працям наукове довголіття: з них досі зачерпують цінні свідчення історики української мови та діалектологи. У дисертації К.Ф. Герман відтворив свої спостереження над діалектним мовленням 84 сіл Буковини, зіставивши діалектні свідчення з писемними локальними пам'ятками та творами буковинських письменників. Така ретельність і сумлінність у доборі матеріалу йшли від розуміння неперехідної цінності діалектних свідчень для науки і культури; вони стали визначальною рисою усіх наступних праць К.Ф. Германа.

Упродовж кількох десятиліть дослідник продовжував польову діалектологічну роботу, поширивши свої спостереження на всі структурні рівні говірок; як досвідчений діалектолог він долучав до спостережень над говірками молодих дослідників з кола студентів. Ця систематична робота уможливила створення широкої інформаційної бази свідчень про українські говірки Північної Буковини, що згодом було втілено у численних публікаціях — статтях, тезах, і, що особливо важливо, у монографії **„Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті: фонетика, фонологія”** (Чернівці, 1995) та в **„Атласі українських говірок Північної Буковини”** у 2 частинах (Чернівці, 1995–1998). Картографічне відтворення різноманіття говірок Північної Буковини з такою докладністю здійснено уперше, що суттєво розширило інформацію про географію діалектних явищ, подану в **„Атласі української мови”** (т. 2, 1988); особливо цінним є те, що аналізував діалектні свідчення носій цих говірок і водночас їх глибокий знавець. 1997 року в Інституті української мови НАН України К.Ф. Герман успішно захистив дисертацію **„Українські говірки Північної Буковини в історичному та лінгвогеографічному аспекті: фонетика, фонологія”**, одержавши науковий ступінь доктора філологічних наук, а згодом — і вчене звання професора.

Важливою у науковому доробку вченого є праця **„Взаємодія української літературної мови з територіальними діалектами”** (Чернівці, 1983), у якій подано прочитання говірок у контексті літературної мови.

Досвід просторового осмислення мови дозволив К.Ф. Герману досліджувати українську мову в її зв'язках з іншими слов'янськими: понад 30 років він був членом Міжнародної робочої групи **„Загальнослов'янського лінгвістичного атласу”** (впродовж 1969–2001 років); для різних випусків цієї праці ним укладено 26 полімовних лінгвістичних карт.

Наукову цінність зберігають численні статті, що привернули увагу науковців України, особливо: **„Межі давніх українських діалектів**

ареалів у Східних Карпатах та Придунав'ї" (1997), „Континуація праслов'янських голосних у діалектах української мови" (2000), „Стилі українського народного усного діалектного мовлення" (2001), „Українське діалектне мовлення в топонімії, гідронімії та омонімії Східних Карпат, Прикарпаття, Придністров'я та Нижнього Придунав'я" (2003), „Теоретичні та методологічні засади діахронного опису діалектів" (2004) та ін. Етапними для вивчення буковинських говірок стали „Словник буковинських говірок" (2005) та „Буковинські говірки: хрестоматія діалектних текстів" (2006), до створення яких доклав свої зусилля і К.Ф. Герман.

Майже півстоліття трудився Професор на філологічному факультеті Чернівецького університету: читання різноманітних академічних курсів, організація діалектологічних експедицій (а їх було 156 !), підготовка посібників для студентів (популярні серед студентів і викладачів його праці „Історія української мови: Вступ до вивчення курсу. Підручник для студентів університетів" (2001) та підготовлені у співавторстві „Культура ділового мовлення" (1997), „Культура фахового мовлення" (2005; 2006, 2011); у 1981–1982 навчальному році викладав українську мову в Сорбоні (Париж). Багаторічна плідна праця К.Ф. Германа у розбудові національної освіти у 1995 році відзначена премією імені Юрія Федьковича.

Професор Костянтин Герман був активним учасником міжнародних конференцій, виступав з доповідями у Москві і Варшаві, Петербурзі і Мінську, Києві і Кишиневі, Львові, Одесі, Ужгороді, Житомирі, Чернівцях...

У пам'яті колег і численних учнів Костянтин Федорович Герман залишився вдумливим глибоким дослідником мови, життєлюбом, оптимістом, завжди сповненим творчих задумів, а ще сином Буковини...

Павло Грищенко (м. Київ), Ніна Гуйванюк (м. Чернівці)

Pavlo Hrytsenko (Kyiv), Nina Guyvaniuk (Chernivtsi)

HOLD PROFESSOR KOSTYANTYN FEDOROVYCH HERMAN
IN REMEMBRANCE